KOMISIA EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 18.7.2007
KOM(2007) 414 v konečnom znení

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Riešenie problému nedostatku vody a súch v Európskej únii

{SEK(2007) 993}
{SEK(2007) 996}

OZNÁMENIE KOMISIE
EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Riešenie problému nedostatku vody a súch v Európskej únii

(Text s významom pre EHP)

Pre každodenný život ľudí a väčšinu hospodárskych činností je prístup k dostatočnému množstvu kvalitnej vody zásadný. Nedostatok vody a suchá sa však v súčasnosti stali hlavným problémom, ktorý podľa predpokladov ešte viac zhorší klimatická zmena. Je to celosvetový problém a ani Európska únia ho nie je ušetrená.

Počas posledných tridsiatich rokov sa v EÚ dramaticky zvýšil počet súch a ich intenzita. Množstvo oblastí a ľudí, ktorých suchá ovplyvnili, sa medzi rokmi 1976 až 2006 zvýšilo o takmer 20 %. Jedno z najrozsiahlejších súch v roku 2003 zasiahlo vyše 100 miliónov ľudí a tretinu územia EÚ. Spôsobilo európskemu hospodárstvu škodu najmenej za 8,7 miliardy EUR. Celkové náklady na odstraňovanie škôd spôsobených suchami sa za posledných tridsať rokov vyšplhali na 100 miliárd EUR. Priemerné ročné náklady sa za to isté obdobie zoštvornásobili[1].

Zatiaľ čo „sucho“ znamená dočasné zníženie dostupnosti vody kvôli napr. nedostatku zrážok, „nedostatok vody“ znamená, že dopyt po vode prevyšuje využiteľnosť vodných zdrojov za trvalo udržateľných podmienok. Do dnešného dňa už najmenej 11 % európskej populácie a 17 % jej územia zasiahol nedostatok vody. Podľa súčasných trendov sa nedostatok vody rozširuje vo významnej miere v celej Európe.

Nedostatok vody a suchá sa preto nemôžu považovať za čisto vodohospodársku záležitosť. Majú významný vplyv na obyvateľov a odvetvia hospodárstva, ktoré využívajú vodu a sú od nej závislé, ako sú poľnohospodárstvo, cestovný ruch, energetika a doprava. Najmä vodná energia, ktorá je bezuhlíkovým zdrojom energie, je silne závislá od dostupnosti vody. Nedostatok vody a suchá majú takisto ďalekosiahly vplyv na prírodné zdroje, keďže majú negatívny vedľajší účinok na biodiverzitu a kvalitu vody, ako aj zvyšujú riziko lesných požiarov a vyčerpania pôdy.

V súvislosti s predpokladanými zmenami v klíme a napriek významnému úsiliu EÚ o ich zmiernenie sa očakáva, že tento trend bude pokračovať a dokonca sa zhoršovať, ako sa zdôrazňuje v Komisiou nedávno prijatej zelenej knihe o prispôsobení sa klimatickej zmene. Podľa Medzivládneho výboru pre zmenu klímy[2] sa v prípade, že by sa teplota zvýšila o ďalšie 2 až 3°C, spôsobila by zmena klímy nedostatok vody pre 1,1 až 3,2 miliardy ľudí. Oblasti zasahované suchom sa pravdepodobne rozšíria. Za týchto okolností sa nájdenie účinných stratégií riadenia rizika sucha stalo prioritou EÚ.

---

1 http://ec.europa.eu/environment/water/pdf/1st_report.pdf
2 Štvrtá hodnotiaca správa pracovnej skupiny II IPPC, 6. apríl 2007.

Komisia prijala 10. januára 2007 balík opatrení pre oblasť energetiky a klímy, prostredníctvom ktorého má doviesť EÚ k trvalo udržateľnej, konkurencieschopnej a bezpečnej energetickej politike. Jednou z jeho ústredných myšlienok je vyrovnať sa s problémom energetiky úsilím o účinnejšie využívanie energie, a to pred hľadaním rôznych alternatív. Tento prístup platí aj v prípade nedostatku vody a súch. Prioritou pri vyrovnávaní sa s nedostatkom vody a suchami je prechod k ekonomike účinne a šetrne využívajúcej vodu. Úspora vody prináša aj úsporu energie, keďže extrahovanie, preprava a úprava vody sú energeticky náročné. V tejto súvislosti je preto nevyhnutné zlepšiť riadenie dopytu po vode. Rovnako ako energia, aj voda je nevyhnutná pre všetky ľudské, ekonomické a sociálne aktivity. Preto sa bude musieť zvážiť široké spektrum rôznych možností politík.

Z uvedených dôvodov predstavuje toto oznámenie počiatočný súbor rôznych politík na európskej, vnútroštátnej a regionálnej úrovni na riešenie a zmiernenie problému spôsobenému nedostatkom vody a suchom v rámci Únie. Komisia je naďalej plne odhodlaná pokračovať v riešení tejto záležitosti na medzinárodnej úrovni, najmä prostredníctvom dohovoru Organizácie Spojených národov o boji proti rozširovaniu púští a rámcového dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy.

Oznámenie je takisto odpoveďou na žiadosť zo strany Rady pre životné prostredie z júna 2006 o akciu v oblasti nedostatku vody a súch.

1. SITUÁCIA

Potrebné je riešiť tieto otázky:

- **Napredovanie k úplnej implementácii rámcovej smernice o vode**[3] (ďalej len „RSV“), vlajkovej smernice EÚ v oblasti vodnej politiky, je prioritou pri riešení problematiky nesprávneho hospodárenia s vodnými zdrojmi.

- Tento problém je často výsledkom **neúčinných cenových politík v súvislosti s vodou**, ktoré vo všeobecnosti neodzrkadľujú úroveň citlivosti vodných zdrojov na miestnej úrovni. Zásada „užívateľ platí“ sa mimo odvetví zásobovania pitnou vodou a čistenia komunálnych odpadových vôd takmer neuplatňuje. Zavedením tejto zásady na úrovni EÚ by sa zamedzilo zbytočným stratám alebo plytvaniu, pričom by sa zabezpečilo, že voda zostane dostupnou na základné využívanie v celej Európe vrátane všetkých častí cezhraničných povodí riek. Inak povedané, podporilo by to účinné využívanie vody.

[3] Smernica 2000/60/ES, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia Spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva.

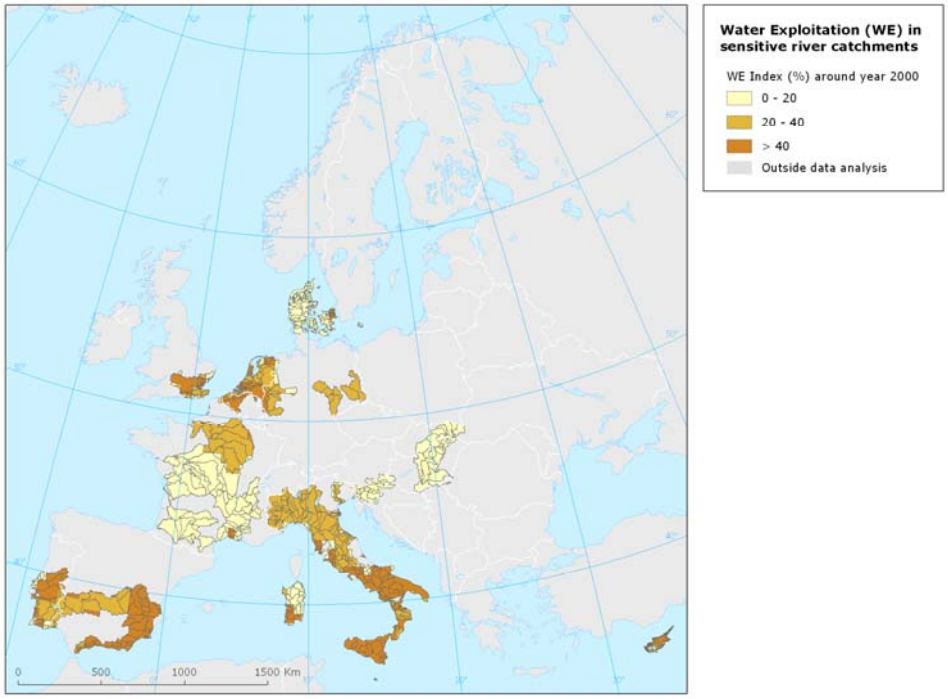

- **Územné plánovanie** je takisto jednou z hlavných hnacích síl pri využívaní vody. Neprimerané rozdeľovanie vody medzi hospodárske odvetvia má za následok nerovnováhu medzi potrebou vody a existujúcimi vodnými zdrojmi. Zmena vzorov tvorby politík a prechod k efektívnemu územnému plánovaniu na vhodných úrovniach si vyžadujú pragmatickú zmenu.

- V rámci Európy existuje veľký potenciál na **úsporu vody**. Európa naďalej plytvá najmenej 20 %4 vody z dôvodu neúčinnosti. Úspora vody sa musí stať prioritou, a preto sa musia preskúmať všetky možnosti na zlepšenie účinnosti využívania vody. Tvorba politiky by sa mala zakladať na jasne stanovenom **systéme priorít v oblasti vody**. Po vyčerpaní ostatných možností, vrátane efektívnej cenovej politiky v súvislosti s vodou a rentabilných alternatív, by sa ako jedna z možností mala zvážiť nová infraštruktúra na zásobovanie vodou. Rôzne využitia vody by sa takisto mali rôzne uprednostňovať: je jasné, že verejné dodávky vody by vždy mali byť **absolútnou prioritou**, aby sa zabezpečil prístup k adekvátnym zásobám vody.

- **Začlenenie** otázok súvisiacich s vodou do politík odvetví využívajúcich vodu je ďalším rozhodujúcim činiteľom pri prechode na kultúru šetrenia vodou. Stupeň začlenenia na úrovni EÚ, členských štátov a regiónov je výrazne odlišný v jednotlivých odvetviach. Vo všeobecnosti tu chýba konzistentnosť a v niektorých prípadoch dochádza až ku kontraproduktívnym účinkom na ochranu vodných zdrojov.

- Nakoniec, aby sa dosiahla plná účinnosť akcie politiky na riešenie problému nedostatku vody a súch, musí sa zakladať na **vysokoodborných znalostiach a kvalitných informáciách** o rozsahu problému a predpokladaných trendoch. Existujúce európske a vnútroštátne programy na posudzovanie a monitorovanie však nie sú ani začlenené ani

[4] Ecologic, Správa o potenciáli EÚ na úsporu vody, jún 2007.

ukončené. Doplnenie chýbajúcich znalostí a zabezpečenie porovnateľnosti údajov v celej EÚ je preto prvoradou podmienkou. V tejto súvislosti hrá výskum pri vytváraní politiky významnú úlohu poskytovaním znalostí a podpory.

2. RIEŠENIE PROBLÉMU: ORIENTÁCIA POLITIKY NA BUDÚCE AKCIE

Z konzultácií so zainteresovanými stranami a úmerného hodnotenia vplyvu, ktoré sa uskutočnili na účely tohto oznámenia, vyplýva, že v porovnaní s alternatívami založenými výhradne na dodávkach vody alebo ekonomických nástrojoch bude najvodnejším prístupom k riešeniu nedostatku vody a súch integrovaný prístup založený na kombinácii možností.

V najbližších mesiacoch budú potrebné ďalšie ekonomické a právne analýzy na podrobnú špecifikáciu potenciálu, uskutočniteľnosti a možného časového rámca každej uvažovanej možnosti. Pred zavedením ktoréhokoľvek navrhovaného opatrenia by sa malo vykonať hodnotenie vplyvu.

2.1. Stanovenie správnej ceny vody

Problematika:

Komisia aktívne podporuje využívanie trhových nástrojov aj v environmentálnom kontexte, ako sa zdôrazňuje v nedávno prijatej zelenej knihe o trhovo orientovaných nástrojoch[5] Existujúcim právnym rámcom v RSV sa poskytuje dostatok priestoru na vyrovnanie sa s nedostatkom vody aj suchami prostredníctvom uvedených nástrojov. Napriek osobitným požiadavkám stanoveným v RSV (v článku 9), členské štáty zatiaľ ekonomické nástroje v širšej miere nevyužívajú. Aj cenové politiky, ktoré sú zdanlivo veľmi dobre navrhnuté, sa môžu ukázať ako úplne neúčinné, ak príslušné orgány väčšinu odberov vody nemerajú ani nezaznamenávajú. V RSV (článku 11) sa vyžaduje vykonávanie systematickej regulácie odberu vody.

Ďalší postup:

Na vnútroštátnej úrovni do roku 2010:

- V súlade s požiadavkami stanovenými v RSV zaviesť tarify za vodu založené na sústavnom hodnotení využívania vody a hodnoty vody z ekonomického hľadiska spolu s primeranými stimulmi na účinné využívanie vodných zdrojov a primeraným príspevkom rozličných spôsobov využívania vody k úhrade nákladov za vodohospodárske služby. Zásada „používateľ platí“ sa musí stať pravidlom bez ohľadu na to, odkiaľ voda pochádza. Predsa by však domácnosti, nezávisle od ich dostupných finančných zdrojov, mali mať prístup k adekvátnym zásobám vody.

- Posilniť úsilie zaviesť programy povinného merania vo všetkých odvetviach využívajúcich vodu.

- V širšom zmysle zabezpečiť úplnú implementáciu RSV s cieľom zachovať alebo obnoviť trvalo udržateľné vodné zdroje.

---

[5] Zelená kniha o trhovo orientovaných nástrojoch na účely environmentálnej politiky a súvisiacich politík, KOM(2007) 140.

Osvedčený postup:

V Francúzku sa musia zavlažovacie zariadenia vybaviť meračmi vody, ak prekročia limity odberu. V období rokov 2000–2003 sa úroveň vybavenia zariadení meračmi zvýšila z 54 % na 71 %, čo predstavuje 85 % celkovej zavlažovanej plochy.

2.2. Účinnejšie prideľovanie vody a s vodou súvisiacich finančných prostriedkov

2.2.1. Zlepšenie územného plánovania

Problematika:

Hospodársky vývoj povodí niektorých riek môže viesť k nepriaznivým účinkom na dostupnosť vodných zdrojov. Zvláštnu pozornosť je potrebné venovať najmä povodiam riek, ktoré čelia takmer stálym alebo stálym problémom s vodou alebo takmer stálemu alebo stálemu nedostatku vody. Existujúce politiky EÚ mali doteraz tendenciu zhoršovať citlivosť týchto povodí. Výrazný rozvoj rekreačných stredísk v povodiach citlivých riek viedol napr. k významným vplyvom na miestne vodné zdroje. Poľnohospodárstvo má takisto významný vplyv súvisiaci najmä so zavlažovaním. Nadmerný odber však zostáva problémom kvôli neúplnému oddeleniu zo strany niektorých členských štátov. Následné reformy SPP a najmä podpora rozvoja vidieka už prispeli k zlepšeniu situácie. Budúce úpravy SPP a „kontrola stavu“ v roku 2008 by mohli poskytnúť príležitosti na preskúmanie možnosti ďalšieho začleňovania otázok kvality vody do príslušných nástrojov SPP. V tejto súvislosti by sa napríklad malo zvážiť, do akej miery by mohli SPP a „kontrola stavu“ v roku 2008 podporiť komplexnejšie využívanie úplného oddelenia a do akej miery by podporili vodné hospodárstvo v rámci programov rozvoja vidieka. Bude takisto dôležité analyzovať vplyv zvýšenia využívania biopalív na dostupnosť vody. Celá produkcia vrátane produkcie zavlažovaných plodín a biomasy a všetky hospodárske činnosti by sa mali prispôsobiť množstvu vody, ktoré je na danom mieste k dispozícii. To je kľúčová podmienka trvalo udržateľného územného plánovania v celej Európe.

Ďalší postup:

Na európskej úrovni:

- Zvýšený dôraz na trvalo udržateľné poľnohospodárstvo poskytuje v poslednom desaťročí užitočnú platformu pre diskusiu o ďalšom napredovaní s cieľom zvýšiť trvalú udržateľnosť vodného hospodárstva. Bude to obzvlášť dôležité v období do implementácie plánov manažmentu povodí v roku 2010.

- Ďalej hodnotiť vnútorné prepojenie medzi biopalivami a dostupnosťou vody.

Na vnútroštátnej úrovni:

- Zabezpečiť prísnejšie vykonávanie smernice[6] o strategickom environmentálnom posudzovaní vo všetkých odvetviach hospodárstva. Členské štáty potrebujú ďalej zlepšovať svoje vnútroštátne postupy a zabezpečiť, aby podmienky plynúce z konečných rozhodnutí adekvátne predchádzali akémukoľvek negatívnemu vplyvu na životné prostredie.

- Podporiť členské štáty, aby identifikovali povodia riek, ktoré čelia takmer stálym alebo stálym problémom s vodou alebo takmer stálemu alebo stálemu nedostatku vody.

- V prípade takýchto povodí zaviesť vhodné predpisy na obnovu trvalo udržateľnej rovnováhy. Dobrovoľné programy by mohli kladne prispieť k riešeniu, a preto by sa mali podporovať. Ak sa výsledky vo veľmi citlivých oblastiach ukážu ako nedostatočné, mali by sa zaviesť povinné opatrenia v oblasti úspory vody a účinnosti využívania vody. Všetky opatrenia sa v konečnom dôsledku stanú súčasťou programov RSV.

Osvedčený postup:

V rámci dohovoru Organizácie Spojených národov o boji proti rozširovaniu púští vypracovalo Grécko národný akčný program, v ktorom sa zavádzajú osobitné opatrenia na riešenie nerovnováhy medzi dopytom a dodávkou.

2.2.2. Financovanie účinného využívania vody

Problematika:

Potenciál EÚ v oblasti účinnosti využívania vody nie je naplno využitý. Hoci sú mnohé opatrenia rentabilné, neprijímajú sa kvôli tomu, že nie sú finančne dostupné.

Riešenie dôsledkov klimatickej zmeny, najmä pokiaľ ide o nedostatok vody a suchá, je jednou z priorít regionálnej politiky EÚ na obdobie rokov 2007–2013. Novým legislatívnym rámcom sa ustanovujú investície do infraštruktúry súvisiacej s vodohospodárstvom (zachytávanie, úprava, dodávanie), investície do čistých technológií a technológií s efektívnou spotrebou vody, ako aj opatrení na predchádzanie rizík.

Európske fondy a štátne pomoci ponúkajú významné príležitosti na plnenie týchto úloh, ale rozpočty sú nepochybne nedostatočné na úplné finančné krytie všetkých záležitostí.

Vnútroštátne priority môžu byť takisto kontraproduktívne, ak namiesto podpory opatrení v oblasti úspory vody a účinnosti využívania vody v prvom rade využívajú ako prvotnú možnosť doplňujúcu infraštruktúru na zásobovanie vodou, čím idú proti logike hierarchie v oblasti vody. Stále je najdôležitejšie zabezpečiť, aby prideľovanie finančných prostriedkov bolo dostatočne podmienené nezávislým ex ante dôkazom plného využívania opatrení, ako sú úspora a účinné využívanie vody, efektívna cenová politika v súvislosti s vodou a uskutočňovanie meraní, minimálny výkon vodovodného potrubia verejného vodovodu alebo úhrada nákladov na projekty dotknutými užívateľmi vody. Vnútroštátne podporné opatrenia sa musia takisto, ak je to vhodné, plne zladiť s pravidlami o štátnej pomoci.

---

[6] Smernica 2001/42/ES, (Ú. v. ES L 197, 21.7.2001, s. 30).

Ďalší postup:

Na úrovni EÚ:

- Spresniť existujúce strategické usmernenia Spoločenstva pre vodohospodárske infraštruktúry a v kontexte politík miestneho a regionálneho rozvoja určiť, či je potrebný ďalší rozvoj, pokiaľ ide o environmentálne podmienky súvisiace s efektívnym vodohospodárstvom, pred poskytnutím podpory na akúkoľvek doplňujúcu infraštruktúru alebo zariadenie na zásobovanie vodou.

- Preskúmať spôsoby, akými by odvetvové politiky mohli lepšie a v širšej miere prispieť k efektívnemu hospodáreniu s vodou pri využití pridružených fondov na účinnú podporu vykonávania environmentálnych služieb užívateľmi vody.

Na vnútroštátnej úrovni:

- Zabezpečiť účinné využívanie fondov EÚ a vnútroštátnych fondov na zlepšenie riadenia dopytu po vode, najmä prostredníctvom opatrení týkajúcich sa prispôsobovania, trvalo udržateľných postupov, úspornejšieho využívania vody, monitorovacích systémov a prispôsobených nástrojov riadenia rizika.

- Vyvinúť finančné stimuly na podporu zariadení a postupov účinne využívajúcich vodu, najmä v oblastiach s nedostatkom vody, pri zohľadnení sociálneho kontextu a prípadných regionálnych rozdielov.

Osvedčený postup:

Cyprus prijal ochranné opatrenia na úrovni domácností tým, že podporil opätovné využívanie „sivej vody“ (t. j. vody z prania a pračiek) na polievanie záhrad a splachovanie WC, čím sa znížila spotreba vody na osobu až o 40 %. V roku 2007 je viac ako 75 % nákladov na systém hradených z vládnych dotácií.

V Nemecku pätina najväčších miest už 10 rokov podporuje zber dažďovej vody s cieľom do roku 2010 takýmito zariadeniami vybaviť 15 % budov.

2.3. Zlepšenie riadenia rizika sucha

2.3.1. Tvorba plánov riadenia rizika sucha

Problematika:

Po zvýšení súch v posledných niekoľkých rokoch prešli niektoré členské štáty od krízového riadenia k riadeniu rizika sucha. Výsledkom súvisiacich opatrení sú často komplexné plány riadenia rizika sucha spolu s mapovaním oblastí s nedostatkom vody, zavedením úrovní varovania, systémov varovania atď. RSV je dostatočne flexibilná, aby umožnila v príslušných povodiach vyvinúť osobitné plány riadenia sucha.

Ďalší postup:

Na európskej úrovni:

Posilniť výmenu informácií a osvedčených postupov, pokiaľ ide o riadenie rizika sucha. Nájsť metodiky určovania hraničných hodnôt pre sucho a mapovania sucha. Do roku 2008 pripraviť odporúčania.

Na vnútroštátnej úrovni:

- V prípade potreby zaviesť do roku 2009 osobitné plány riadenia sucha na doplnenie plánov manažmentu povodí podľa RSV v súlade s ustanoveniami uvedenej smernice (článkom 13 ods. 5).

Osvedčené postupy:

Španielsko a Holandsko už implementovali vnútroštátne plány riadenia rizík sucha.

Európska sieť odborníkov zriadená ako súčasť spoločnej implementačnej stratégie RSV pracuje na vývoji plánov riadenia sucha. V júni 2007 sa z iniciatívy Španielska uskutočnil prvý seminár.

2.3.2. Vytvorenie monitorovacieho strediska súch a systému včasného varovania pred suchami

Problematika:

Komisia v súčasnosti vytvára Európske monitorovacie stredisko pre suchá, ktorým sa prispeje k znalostiam tejto problematiky. Účinné varovné systémy sú takisto dôležitým rozmerom riadenia rizika. Preto bude nasledovať systém včasného varovania na zlepšenie pripravenosti príslušných orgánov na suchá. Tento systém bude integrovať príslušné údaje a výsledky výskumu, monitorovanie, detekovanie a predpovedanie súch na rôznych priestorových úrovniach, od miestnych a regionálnych činností po kontinentálne hodnotenie na úrovni EÚ, a umožní vyhodnocovať budúce udalosti.

Ďalší postup:

Na európskej a vnútroštátnej úrovni:

- Do roku 2012 vyvinúť modely a zaviesť implementačné postupy pre funkčné Európske monitorovacie stredisko a funkčný systém včasného varovania.

Osvedčený postup:

V rámci dohovoru Organizácie Spojených národov o boji proti rozširovaniu púští sa Slovinsko stalo domovom Centra pre riadenie sucha pre juhovýchodnú Európu, ktoré pracuje na pripravenosti na suchá, ako aj na monitorovaní, predpovedaní a riadení súch.

V rámci 5. rámcového programu sa navrhuje zriadenie Európskeho centra pre suchá. Týmto virtuálnym centrom znalostí sa podporuje spolupráca a budovanie kapacít medzi vedcami a užívateľskou komunitou, čím sa zvyšuje pripravenosť spoločnosti na sucho a jej odolnosť voči nemu.

2.3.3. Rozsiahlejšie optimalizovanie využívania Fondu solidarity EÚ a európskeho mechanizmu na posilnenie civilnej ochrany

Problematika:

Členské štáty zasiahnuté vážnymi suchami doteraz nikdy nežiadali o pomoc z Fondu solidarity Európskej únie (FSEÚ), ani o súrne dodávky vody ako pomoc v rámci civilnej ochrany.

Ďalší postup:

Na úrovni EÚ:

- Zdôrazniť pripravenosť Komisie plne preskúmať každú žiadosť o podporu v rámci **FSEÚ** podanú členským štátom, ktorý bol vážne zasiahnutý suchom, pričom je potrebné sa uistiť, že žiadosť nie je nepriamym dôsledkom neúčinného vodohospodárstva a že sa zaviedli primerané plány riadenia sucha.

- V súvislosti s predpismi o FSEÚ preskúmať, či je potrebný ďalší pokrok, pokiaľ ide o určovanie kritérií a oprávnených činností, s cieľom umožniť fondu solidarity lepšie reagovať na udalosti súvisiace so suchami.

- V rámci **mechanizmu civilnej ochrany** sa zvážia všetky príležitosti na zahrnutie problematiky sucha do budúcich ročných pracovných programov. Jedným cieľom bude určenie všetkých možností pomoci v prípadoch vážnych súch s dôsledkami, ako sú lesné požiare, a zameranie sa na využitie a doplnenie dostupných chudobných zdrojov najlepším možným spôsobom.

- Úlohou skupiny odborníkov civilnej ochrany na systémy včasného varovania bude vyvinúť prístup na optimalizovanie využitia systému včasného varovania pred suchom na európskej a vnútroštátnej úrovni a na anticipovanie prípravných opatrení civilnej ochrany.

2.4. Zváženie doplňujúcej infraštruktúry na zásobovanie vodou

Problematika:

Pri patričnom zohľadnení rozmeru náklady – výhody sa v regiónoch, v ktorých sa všetky preventívne opatrenia implementovali v súlade s hierarchiou v oblasti vody (od úspory vody cez cenovú politiku v súvislosti s vodou po alternatívne riešenia) a v ktorých dopyt stále prevyšuje dostupnosť vody, sa môže doplňujúca infraštruktúra na zásobovanie vodou za určitých okolností považovať za možný ďalší spôsob zmiernenia vplyvov vážnych súch.

Existuje niekoľko možných spôsobov vytvorenia doplňujúcej infraštruktúry pre vodu, ako sú zachytávanie povrchovej a podzemnej vody, prevod vody alebo využívanie alternatívnych zdrojov.

Výstavba nových priehrad na zásobovanie vodou a prevod vody podliehajú právnym predpisom EÚ. Prerušenie alebo prevody prúdenia toku nevyhnutne vedú k zmene stavu vodných útvarov, a preto podliehajú osobitným a prísnym kritériám. Okrem toho rozsiahle projekty často vyvolávajú spoločenské a politické konflikty medzi darcovskými a prijímajúcimi povodiami, čo robí ich trvalú udržateľnosť otáznou.

Alternatívne riešenia ako odsoľovanie alebo opätovné využívanie odpadových vôd sa stále viac zvažujú ako potenciálne riešenia v celej Európe. Každé ďalšie stanovisko Komisie k týmto možnostiam sa bude musieť zakladať na ďalšom rozpracovaní hodnotenia rizika a vplyvu pri zohľadnení osobitných biogeografických okolností členských štátov a regiónov.

Ďalší postup:

Na úrovni EÚ:

- Do konca roku 2008 pripraviť posudok Komisie ku všetkým alternatívnym možnostiam.

Na vnútroštátnej úrovni:

- Zabezpečiť, aby sa všetky nepriaznivé účinky spojené s každou ďalšou infraštruktúrou na zásobovanie vodou, ako sú priehrady alebo odsoľovacie zariadenia, v plnej miere zohľadnili pri hodnotení životného prostredia. Aby sa predišlo akejkoľvek nezlučiteľnosti, v plnej miere sa musia zohľadniť zmeny, ktoré sa očakávajú ako možné dôsledky klimatickej zmeny, a ciele, ktoré sa majú dosiahnuť v rámci energetickej politiky pre Európu.

Osvedčený postup:

V súčasnosti sa s cieľom minimalizovať objem soľanky a znížiť spotrebu energie v prípade odsoľovania rozbehli výskumné projekty ako MEDINA[7] a MEDESOL[8] (v rámci 6. rámcového programu pre výskum).

---

[7] MEDINA: Odsoľovanie membránovými procesmi: integrovaný prístup.

[8] MEDESOL: Odsoľovanie morskej vody membránovou destiláciou – inovatívnym systémom využívajúcim slnečnú energiu.

2.5. Podpora technológií a postupov umožňujúcich účinné využívanie vody

Problematika:

Všetky hospodárske odvetvia musia pokračovať vo vyvíjaní technológií a postupov umožňujúcich účinné využívanie vody. Výkonnosť vody sa v EÚ môže stále výrazne zlepšiť. V niektorých regiónoch sa môže usporiť až 30 % objemu vody spotrebovanej v budovách[9]. V niektorých mestách môžu straty vody z presakovania vodovodného potrubia verejného vodovodu presiahnuť 50 %. V zavlažovacích systémoch sa zaznamenali podobné straty vody. Okrem zlepšovania technológií je ďalším nevyhnutným nástrojom aj zlepšenie vodohospodárskych postupov vo všetkých sektoroch, v ktorých sa využívajú ohromné množstvá vody (napr. poľnohospodárstvo, výroba alebo cestovný ruch).

Ďalší postup:

Na úrovni EÚ:

- Zvážiť vypracovanie noriem pre zariadenia využívajúce vodu, ako sú zavlažovacie systémy a iné poľnohospodárske zariadenia využívajúce energiu.

- Zvážiť vypracovanie právnych predpisov na reguláciu výrobkov nevyužívajúcich energiu vrátane zariadení využívajúcich vodu (kohútiky, hlavice spŕch, toalety).

- Do prevádzkových noriem budov zahrnúť kritériá účinného využívania vody pri harmonizácii vyhodnocovaní životného cyklu a vyhlásení o environmentálnom výrobku.

- Zvážiť vypracovanie novej smernice podobnej smernici o energetickej hospodárnosti budov[10], pokiaľ ide o hospodárnosť budov v oblasti využívania vody. Mohla by sa vzťahovať aj na vodovodné kohútiky, sprchy a toalety, zber dažďovej vody a opätovné využitie „sivej vody“.

- Pri revízii nariadenia EMAS, ktoré má Komisia predložiť, zvážiť prijatie ukazovateľa výkonu využívania vody. Zvážiť možnosť postupnej certifikácie všetkých budov európskych inštitúcií počas nasledujúcich rokov.

- Podporiť zvýšené úsilie pri výskume adaptácie hospodárskych činností na nedostatok vody a suchá, účinné využívanie vody a nástroje rozhodovania.

Na vnútroštátnej úrovni:

- Podporiť prijatie záväzného výkonu v prípade nových budov, ako aj verejných a súkromných sietí, spolu so systémom pokút za rozsiahle presakovania.

---

9 Ecologic, jún 2007.

10 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/91/ES zo 16. decembra 2002 o energetickej hospodárnosti budov.

Na úrovni EÚ a vnútroštátnej úrovni:

- Vypracovať dobrovoľné dohody so všetkými odvetviami hospodárstva, ktoré potrebujú vodu (stavbármi, správcami budov, výrobcami, odborníkmi na cestovný ruch, poľnohospodármi, miestnymi orgánmi), zamerané na vývoj produktov, budov, sietí a postupov šetriacich vodu vo vyššej miere.

Osvedčené postupy:

V niekoľkých mestách v Španielsku sa spustili proaktívne programy v oblasti úspory vody, ktoré priniesli významné výsledky. V roku 1997 sa v Zaragoze spustil komplexný program založený na zmodernizovaní sanitárnych a vodárenských zariadení, zavedení merania spotreby a zvýšení povedomia verejnosti. Jeho implementácia mala za výsledok úsporu 1,2 miliárd litrov vody za rok a najnižšiu spotrebu vody na obyvateľa a na deň v Španielsku (96 l/osobu/deň).

2.6. Podpora posilnenia kultúry šetrenia vodou v Európe

Problematika:

Dosiahnutie kultúry zodpovedného šetrenia vodou a účinného využívania vody vyžaduje aktívnu politiku zvyšovania povedomia verejnosti, do ktorej sa musia zapojiť všetci aktéri odvetvia vodohospodárstva. Pre túto akciu sú prioritami informovanosť, vzdelanie a odborná príprava.

Spotrebitelia vo zvýšenej miere požadujú viac informácií o spôsobe využívania vody na každom stupni priemyselnej alebo poľnohospodársko-potravinárskej výroby. Označovanie výrobkov je účinným spôsobom poskytovania cielených informácií verejnosti o výkonnosti vody a o trvalo udržateľných vodohospodárskych postupoch. Uvádzanie stále účinnejších zariadení alebo výrobkov šetriacich vodu na trh by sa preto malo podporovať.

V súlade so sociálnou zodpovednosťou podnikov by sa hospodárske subjekty zúčastňujúce sa na programoch kvality alebo certifikácie mali podporiť pri propagovaní svojich výrobkov na základe podloženého účinného využívania vody.

Ďalší postup:

Na úrovni EÚ:

- Spolu s Európskou alianciou pre sociálnou zodpovednosťou podnikov preskúmať možnosť spustenia iniciatívy aliancie zameranej na účinné využívanie vody.

- Podporiť zahrnutie pravidiel hospodárenia s vodou do súčasných a budúcich programov kvality a certifikácie.

- Vo všetkých vhodných prípadoch preskúmať možnosť rozšírenia existujúcich programov EÚ, pokiaľ ide o označovanie, s cieľom podporiť zariadenia účinne využívajúce vodu a výrobky šetriace vodu.

Na vnútroštátnej úrovni:

- Vo zvýšenej miere podporovať rozvoj vzdelávacích programov, poradenských služieb, výmeny osvedčených postupov a rozsiahlych cielených komunikačných kampaní zameraných na otázky kvality vody.

Osvedčený postup:

V lete roku 2006 spustilo Francúzsko vnútroštátnu kampaň s názvom „Budú mať všetci dostatok vody?“ V tejto kampani prebiehajúcej prostredníctvom televíznych a rozhlasových spotov boli jednotlivci vyzývaní k šetreniu s vodou. Verejnosť považovala tento odkaz za veľmi presvedčivý a 88 % opýtaných vyhlásilo, že sa usilujú šetriť vodou.

2.7. Zlepšiť znalosti a zber údajov

2.7.1. Informačný systém Európy týkajúci sa nedostatku vody a sucha

Problematika:

Spoľahlivé informácie o miere a vplyvoch nedostatku vody a súch sú nevyhnutné v rozhodovacom procese na každej úrovni. Na zabezpečenie konzistentnosti na úrovni EÚ je nevyhnutné stanoviť spoločné definície. Nedávno zverejneným Systémom informácií o vode pre Európu (WISE)[11] sa poskytuje ideálna platforma na integráciu a rozširovanie takýchto informácií.

Ďalší postup:

- Predložiť ročné európske hodnotenie vypracované na základe dohodnutých ukazovateľov a údajov, ktoré členské štáty a zainteresované strany každoročne poskytujú Komisii alebo Európskej environmentálnej agentúre.

- Plne využiť služby globálneho monitorovania pre životné prostredie a bezpečnosť (GMES) na prenos údajov z vesmíru a nástrojov na monitorovanie na podporu politík v oblasti vody, územného plánovania a zlepšených zavlažovacích postupov.

2.7.2. Príležitosti výskumného a technologického rozvoja

Problematika:

Podporou, koordináciou a rozširovaním výskumného úsilia medzi EÚ a členskými štátmi sa pre spoločnosť zabezpečí najlepší súlad medzi výskumnými potrebami a ponukou vrátane odborníkov a tvorcov politiky. LIFE+ a cezhraničné programy v rámci európskeho nástroja susedstva a partnerstva (ENSP) v oblasti riadenia nedostatku vody a sucha by sa mali skoordinovať. V tomto ohľade sa musí vyžadovať synergia medzi politikou a výskumom.

[11] http://water.europa.eu

Výhľad do budúcnosti

- Rozširovať a uľahčovať využívanie výsledkov výskumu problematiky nedostatku vody a sucha.

- Preskúmať, zlepšiť a podporiť výskumné a technologické činnosti v tejto oblasti vrátane budovania sietí pri využití príležitostí, ktoré siedmy rámcový program Spoločenstva pre výskum môže priniesť. Výsledky tohto výskumu sa najneskôr v roku 2009 môžu začať využívať a zahŕňať do politiky.

3. ZÁVERY

Problém nedostatku vody a súch bude potrebné riešiť ako dôležitú otázku životného prostredia, aj ako podmienku dlhodobo udržateľného hospodárskeho rastu v Európe. Rozpracovanie efektívnej stratégie zameranej na účinné využívanie vody môže v EÚ podstatne prispieť k oživeniu a povzbudeniu jej ekonomiky a k udržaniu si vedúceho postavenia v boji proti klimatickej zmene.

V tomto oznámení sa určuje prvý súbor rôznych politík, ktorými sa sleduje otvorenie rozsiahlej diskusie o možnosti adaptácie na nedostatok vody a suchá, dva fenomény, ktoré by sa potenciálne mohli zhoršiť v súvislosti s klimatickou zmenou. Možnosti predkladané v tomto oznámení by v krátkom čase mohli začať prinášať ovocie. Komisia preto verí, že pre zavedenie týchto opatrení na úrovni EÚ je potrebné urobiť viac. V tomto zmysle je preto dôležité zohľadniť úlohu, ktorú najnovšie výsledky výskumu môžu zohrať v tvorbe politiky. Komisia preskúma napredovanie k stanoveným cieľom a podá o nich správu Rade a Európskemu parlamentu. Správa sa predloží v rámci Fóra zainteresovaných strán, ktoré sa má konať v roku 2008.

Na základe prerokovania tohto oznámenia v Rade ministrov, počnúc 1. septembrom 2007 neformálnym zasadaním Rady pre životné prostredie, a v Európskom parlamente a s ohľadom na výsledky uvedenej správy zváži Komisia následné iniciatívy a akcie v niekoľkých nasledujúcich rokoch.